

#VÄRDERASUNDSVALL

En politik för människor.

**Kristdemokraternas MRP:
Sundsvalls Kommun 2019-2020
med plan för 2021-22**

Facebook: facebook.com/kristdemokraternasundsvall
Instagram: [kdsundsvall](https://instagram.com/kdsundsvall)
Twitter: [@KDSundsvall](https://twitter.com/KDSundsvall)
Webbplats: sundsvall.kristdemokraterna.se
E-post: sundsvall@kristdemokraterna.se

Vision:

Sundsvall ska vara en plats där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter. Värden som framtidstro, tillit, ansvar och gemenskap ska känneteckna hela Sundsvall. Det här möjliggörs genom att människorna som bor här får förutsättningar att tillsammans skapa dessa värden - därför behövs det politik för både dagens och framtidens människor. Vårt mål är ett samhälle där friheten att forma sitt eget liv går hand i hand med ansvaret för sin medmänniska.

Vi vill att Sundsvall ska vara en kommun som faciliterar möjligheten för människor att själva ta ansvar för sina liv, bygga relationer, och leva ett bra liv hela livet. Välfärd är att färdas väl genom livet, det är genom goda relationer som detta kan uppnås. Kommunen är sina medborgare, inte sina politiker. Människors liv ser olika ut och därför måste de offentliga systemen byggas för människor och inte för systemens överlevnad. KD vill anpassa politiken efter människan - en politik för människor!

Kännetecken

1. Sunda prioriteringar

Vi kristdemokrater utgår i alla sammanhang från den grundläggande principen att alla människor har ett unikt och okränkbart värde, som är lika för alla människor. Med denna utgångspunkt följer då principen om förvaltarskap. Förvaltarskap innebär att alla människor har samma rätt att ta del av de resurser som vi har att förvalta i vår kommun, både mänskliga och materiella resurser. Det kräver en ansvarstagande politik som använder våra gemensamma ekonomiska resurser på ett sätt som inte äventyrar framtida generationers möjlighet att ta del av vår gemensamma välfärd. Vår ekonomiska politik måste vara klok och trovärdig för att vi skall kunna skapa en stabil grund för långsiktig och hållbar tillväxt. Att förvalta innebär också att prioritera för framtidens behov så att vi kan ta det sociala ansvaret som en social och mänsklig ekonomi kräver, vilket är en förutsättning för det gemensamma bästa och ett gott samhälle.

2. Starka relationer bygger ett starkt Sundsvall

Vårt mål med politiken är att skapa en samhällsgemenskap, där människor kan växa och utvecklas och nå sin fulla potential. Gemenskaper i olika former är det som möjliggör att goda värden kan överföras och befastas hos människor, och samtidigt det som länkar oss samman. Människan är en social varelse, allt vi gör i livet vill vi göra tillsammans med någon. Därför bör Sundsvall kännetecknas av att vara en plats där människor har goda långvariga relationer med varandra. Grunden för ett samhälle byggs underifrån, där den minsta naturliga gemenskapen är familjen. Högre nivåer av förvaltning i samhället har sitt existensberättigande i att stödja lägre nivåer, inte att beröva dem makt och ansvar. Vi vill att Sundsvall gör ett vägval och stärker familjens roll i samhället genom att uppvärdera föräldraskapet. Genom att möjliggöra för föräldrar att få mer tid för barnen, underlätta för familjebildning, ge familjerna ökat handlingsutrymme, och göra det möjligt för olika barnomsorgsformer — så byggs fria och starka familjer. Om man inte stödjer familjerna upplöser man gemenskaper och river ned det grundläggande fundamentet i samhället. Vi kristdemokrater vill bygga samhället starkt underifrån för vi tror att familjer är ett litet medel för att lösa stora problem i samhället.

3. Ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter

Sundsvalls samhällsgemenskap skall kännetecknas av att ingen hålls tillbaka och att ingen lämnas efter. Ingen människa är fullkomlig, trots vår fantastiska kapacitet och potential. Det är viktigt att vi strävar efter att bygga ett samhälle som tar hänsyn till människors brister, så att ingen behöver falla i onödan. Vi har en skyldighet att ansvara både för oss själva men också för dem som för stunden behöver hjälp. Vi vill att Sundsvall ska förvalta värden som kärlek, omtanke, och rättvisa och att Sundsvall skall kännetecknas av en solidaritet med utsatta. Alla människor har trots fel och brister rätten att med hjälp kunna gå från utsatthet till att stå på egna ben. Ett starkt samhälle byggs genom att människor uppmuntras att växa och nå sin fulla potential och skaparkraft, oavsett vad den är. Därför är det viktigt att företagande och entreprenörskap uppmuntras och att staden faciliterar för ett gott näringslivsklimat där människor tillsammans kan skapa nya arbetstillfällen. Företagare har en mycket viktig roll i samhället eftersom det i grunden bygger på mänsklig kreativitet och personers skapandekraft, själv eller tillsammans med andra.

Prioriterade områden:

Äldre: Vård och omsorg som utgår från en helhetssyn på människan.

Övergripande mål: Alla medborgare ska kunna åldras med värdighet. Värdighet handlar om att få känna gemenskap och trygghet. Det handlar också om att vård och omsorg och olika boendeformer erbjuds på ett likvärdigt sätt oavsett kön, ekonomi eller bakgrund.

- Mål 1: Minska ensamheten bland äldre.
- Mål 2: Äldre över 85 år som önskar plats på anpassat boende ska erbjudas det utan en ny biståndsbedömning inom 3 månader.
- Mål 3: Medarbetarna inom äldreomsorgen ska uppleva att de hinner bemöta de äldre på ett värdigt sätt.

Förslag

Bättre boende

Alla medborgare ska kunna åldras med värdighet. Det innebär att service, vård och omsorg ska vara tillgängligt och ges utifrån en helhetssyn på den enskilde med hänsyn till själsliga, andliga och materiella behov. Denna samhällseliga skyldighet innebär att äldreomsorgen måste vara väl utbyggd med hemtjänst och hemsjukvård, olika former av dagverksamhet samt ett varierat utbud av boendeformer.

Alla människor blir äldre, men allas ålderdom ser inte likadan ut. Äldres livsstilar skiljer sig på samma sätt som för personer mitt i livet vilket måste speglas i hur vi utformar vår äldreomsorg. Fler och fler äldre ser möjligheterna med att flytta till ett **trygghetsboende**, men efterfrågan är idag större än utbudet. Att flytta till ett trygghetsboende i tid sparar ur ett långsiktigt perspektiv pengar för kommunen eftersom det skjuter upp behovet av hemtjänst, och ger äldre en starkare social gemenskap. Vi vill därför att kommunen **planlägger specifik mark för trygghetsboenden** i hela kommunen, för att möjliggöra för fler boenden att komma till. Kommunen bör generellt även underlätta för handläggning av ärenden av olika typer av enskilda **initiativ till byggemenskaper** liknande trygghetsboenden, med exempelvis allmänna utrymmen för gemenskap som på trygghetsboenden.

Trygghetsboenden möjliggör för att de boende äter fler måltider i gemenskap, vilket visat sig medföra att äldre personer äter mer, får ett bättre näringsintag, och därigenom stärker sin hälsa. **Måltidsgemenskap** bör uppmuntras i samtliga kommunala verksamheter. Vi vill också att valfrihet för äldre skall omfatta möjlighet att **välja leverantör av mat**, både till hemmet och på boendet. Äldreboenden skall också **erbjuda nattmat**, vi vill att det skall finnas en gräns för hur lång en nattfasta får vara. Vid sidan av måltiderna är det sociala innehållet i äldreomsorgen viktigt, därför vi vill se att kommunen **upprättar en plan för det sociala innehållet** i verksamheten.

Vi vill **införa en äldreboendegaranti** där alla över 85 år som önskar skall vara garanterad en plats på särskilt boende inom 3 månader. För att garantin skall bli verklighet bygger vi ett ytterligare äldreboende och välkomnar andra aktörer att bygga fler. Valfrihet skall prägla hela livet, varför vi vill **öppna upp för andra aktörer** att bygga och driva boenden och omsorgsverksamheter, särskilt idéburna aktörer. Att öppna upp för andra aktörer kan möjliggöra en **anpassning av boenden** i hänseende till äldres egen personlighet såsom livsåskådning, fritidsintressen, språk, vårdbehov osv. **Palliativ och geriatrisk kompetens ska finnas på alla särskilda boenden** liksom **fritt tillgängligt WI-FI**, vilket är en grundläggande service som måste finnas tillgängligt. Oavsett boendeform så skall kommunen **garantera parboende**.

Aktiviteter och Gemenskap istället för ensamhet

Gemenskap och tillhörighet är värden som gör livet värt att leva, behov av gemenskap är något som gäller hela livet. Därför bör Sundsvall facilitera för äldre att skapa engagemang och gemenskap tillsammans. Vi vill se att det finns **lokala träffpunkter runt om i alla kommundelar** med öppettider även på helger. Träffpunkterna bör uppmuntras att **öka samarbetet med lokala föreningar i civilsamhället** för att möjliggöra ett bredare utbud av aktiviteter för alla människor. En del i att aktivera äldre och tillhandahålla en stimulerande fritid är att i högre grad **digitalisera äldres motions- och fritidsaktiviteter** så att tillgången till dessa blir flexiblare, och utbudet bredare. En annan åtgärd för att bredda utbudet av aktiviteter för äldre är att **möjliggöra för ideella organisationer att söka kommunalt aktivitetsbidrag** för äldre över 65 år, något som idag bara gäller för barn mellan 7-20 år.

Service och värdighet för äldre

Vi kristdemokrater anser att goda relationer är centralt för ett gott samhälle, vilket även gäller relationen mellan medborgare och den som levererar tjänsten. Vi vill se att man i största möjliga utsträckning **samordnar handläggning** så att äldre inte behöver ha fler kontakter med kommunen än nödvändigt. I linje med detta **inför ett tak för antalet personal den äldre träffar inom hemtjänsten under en 14 dagarsperiod**, just för att starka relationer ska kunna byggas.

Vi vill införa **en värdighetsgaranti inom äldreomsorgen** som tydliggör en grundläggande nivå av skyldigheter som kommunen garanterar medborgarna i fråga om en värdig ålderdom där medbestämmande är centralt. Att införa en värdighetsgaranti kan tillförsäkra den äldre delaktigheten i utformandet av sin omsorg och tydliggöra vad man kan förvänta sig av äldreomsorgen. Garantin ska ge ett konkret mervärde och vara lätta att förstå, så att de ger de äldre en känsla av ökad delaktighet och trygghet i vardagen. Det kan exempelvis vara sådant som att ge äldre möjlighet att själv bestämma tid för insats.

All politik kan inte vara reaktiv, vi måste också arbeta proaktivt. Allt fler äldre bor längre i sina hem, och fler vårdas även i hemmen på grund av brist på boendeplatser. Ett led i att hantera detta är att **införa uppsökande verksamhet** inom äldreomsorgen, där kompetent personal hjälper äldre att planera för framtiden med eventuella hjälpinsatser som kan minska långsiktigt behov av hjälp. För den som bor hemma men behöver hjälp vill vi **förenkla biståndsbedömningen**, detta för personer som fyllt 80 år och som önskar enklare serviceinsatser som exempelvis hjälp med städning, handling och social gemenskap. Kommunen ska också erbjuda alla över 65 år **trygghetslarm utan biståndsbedömning**. Att **utveckla anhörigstödet** är också en nödvändig åtgärd för att underlätta för de människor som vårdar sina anhöriga i hemmet. Som komplement till anhörigvården föreslår vi även **mobila vårdteam i samarbete med regionen**, som skulle underlätta för och komplettera anhörigvårdarens vardag genom att föra vården närmare patienten.

För att underlätta processen när det faktiskt uppstår ett behov av hjälp vill vi som man i Trelleborg redan testat, **införa ett pilotprojekt med en så kallad handlägggarrobot** i syfte att förenkla, standardisera, och effektivisera handläggningen av biståndsbedömningar så att beslutsgången blir snabbare och mer jämlik. För att garantera en säker hemmiljö för äldre vill vi införa **kommunala hemtagningsteam** med uppdraget att säkerställa en säker övergång mellan vårdinstans och hemmiljö, där personal med kunskap om eventuella

justeringar och anpassningar hjälper den äldre att få en så bra vardag som möjligt. Tillsammans med detta vill vi att kommunen **gör regelbundna fallriskbedömningar** hos personer med beviljad hemtjänst för att på ett proaktivt sätt främja äldres hälsa.

Avslutningsvis vill vi förbättra äldres ekonomi lokalt genom att **ta bort den ”lokala pensionärsskatten”** som införts genom höjda avgifter för äldres service. Konsument Sundsvall får också tilläggsuppdraget att jobba riktat mot ekonomiskt utsatta äldre så att de får **ökad kunskap om vilka bidrag de har rätt till.**

Barnen: Uppväxtvillkor för trygghet och personlig utveckling

Övergripande mål: Alla barn och ungdomar har rätt till goda uppväxtvillkor som tillgodoser behovet av trygghet och personlig utveckling. Tjejer och killar som växer upp i Sundsvall ska ha vuxna omkring sig som har tid att lyssna och som agerar när det behövs. Kunskaper och bildning utvecklar barnen och ger dem en trygg grund för deras framtid.

- Mål 1: Barn och ungdomar upplever att vuxna har tid att lyssna.
- Mål 2: Fler elever ska nå goda resultat i skolan och skillnaden mellan pojkar och flickors resultat i skolan ska minska.
- Mål 3: Medarbetare som möter våra barn och ungdomar ska uppleva att de har rätt förutsättningar för att möta tjejers och killars behov.

Förslag

Barnomsorg med familjeperspektiv

Barnomsorg och förskola ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och lärande. En god och stimulerande omsorg möjliggör för föräldrarna att arbeta, studera eller söka jobb men har också ett pedagogiskt uppdrag där barnen förbereds inför skolan. Barns och familjers behov ska vara utgångspunkten för barnomsorg och förskola där respekt för barnet, barnets föräldrar, barnets kulturella identitet och språk är grundläggande. Det är det vi menar med en politik för människor, människor ska inte anpassas efter politiken.

Under en lång tid har vi sett en utveckling mot allt större barngrupper inom förskolan. Detta är olyckligt inte minst för de yngsta som har svårare att anknyta till många olika personer. Forskning visar att för många relationer är stressande för små barn, vilket är varför vi vill **införa ett maxtak i förskolan**. Sundsvall ligger idag långt från Skolverkets riktlinjer för rekommenderad storlek på barngrupper. För barn mellan 1-3 år är Skolverkets riktmärke 6-12 barn per grupp, för barn 4-5 år är riktmärket 9-15 barn per grupp. Vi planerar långsiktigt för att minska storleken, med 0,5 barn i genomsnitt per år under planperioden, vidare tills vi når mitten av de rekommenderade intervallen. Vi vill att mindre barngrupper ska prioriteras framför att barn till föräldralediga erbjuds fler timmar i förskola eller annan pedagogisk omsorg.

Vi vill att **fler omsorgsformer** skall erbjudas så att alla familjers behov kan tillgodoses. Med mer valfrihet inom barnomsorgen där exempelvis en **allergianpassad förskola, fler öppna förskolor, och familjedaghem ingår**. Med lösningar som passar människors olika livssituationer och personligheter, samt med ett barnperspektiv kan vi säkerställa att vi gör livet lättare att leva för alla familjer.

En skola för eleven, i samhället och in i framtiden

Nyfikenhet och sökande efter kunskap är ett grundläggande drag i den mänskliga naturen. Skolan har mot denna bakgrund i uppgift att ge varje elev så goda förutsättningar som möjligt att nå sin fulla potential. Men skolan har också ett fostrande uppdrag liksom en uppgift att stärka varje elevs självkänsla. Skolan är en verksamhet som är strikt reglerad i lag, där politiken bör sträva efter att inte lägga sig i undervisningen. Däremot har politiken ett uppdrag att se till att det finns förutsättningar för elever att lära och utvecklas. Vi vill **ge skolledarna ökat utrymme** att disponera skolpengen efter sina egna behov, för vi tror att besluten blir bättre om de fattas så nära verksamheten som möjligt. Samtidigt som vi har goda förutsättningar att driva skola i vår kommun så är resultaten långt under medel sett till riket. Vi har ett ansvar att förvalta våra mänskliga resurser inför framtiden, och därför är de bristande resultaten oacceptabla. Vårt förslag är att med **en extern utredning kartlägga och rangordna orsakerna till de omotiverat dåliga resultaten** med förslag på åtgärder.

Vi tror att både individers och familjers egna ansvarstagande bör uppmuntras och spelar en stor roll i hur väl vi lyckas förvalta våra mänskliga resurser. Vi vill därför se ett **obligatoriskt skolval** där samtliga elever tvingas göra ett val av den skola som passar en bäst. Människors olikheter bör också speglas i skolan, varför vi vill **införa individuella bedömningar** av elevers kapacitet så att alla barn kan utgå från rätt nivå i sitt lärande. Vi anser även att det är nödvändigt att kommunens **dyslexiutredningar tidigareläggs** så att ingen elev omedvetet tvingas kämpa mot utmaningar som denne inte kan kontrollera. Att unga rör sig för lite är ett av forskare kartlagt faktum. För att bryta det utbredda stillasittandet föreslår vi att **rörelse på schemat varje dag** införs på samtliga nivåer. Forskning visar tydligt hur fysisk aktivitet gynnar elevers inläring, samtidigt som det främjar den långsiktiga folkhälsoutvecklingen.

För att stödja skolorna med att hitta PRAO-platser i enligt med den nya lagstiftningens krav på obligatorisk PRAO skall samverkan ske med NAVI. En projektledare får i uppdrag att

ansvara för att skapa en kommungemensam infrastruktur och rutiner som säkerställer och möjliggör att lagen följs. Vi ser positivt på att fler barn får möjlighet till att tidigt ta del av arbetslivet. Vi vill även att elever inom gymnasieskolan får möjligheten att **delta i volontärarbete** som en del av sin utbildning, vilket stärker banden mellan personer och samhället.

Vi inför en **digitaliseringspott** i kommunen som alla verksamheter kan söka medel ifrån. Skolan har nu ett utökat uppdrag att arbeta med digitalisering i skolan detta ställer krav på både utrustning och kompetens. Det är viktigt att skolan får stöttning i detta arbete genom ekonomiska medel men också kompetens från det **digitaliseringskontor** vi vill se på central och strategisk nivå i kommunen. För elevernas utveckling och kompetens är digitaliseringen viktig men också som ett medel för att möta de utmaningar som skolan står inför med bland annat bristen på lärare i Sverige.

Trygghet och inflytande

Barnen är inte våra minsta medborgare utan våra yngsta. Att förbättra barns arbetsmiljö genom ökat trygghet och inflytande är ett led i att minska den växande psykiska ohälsan bland unga. Professionen bedömer att psykisk ohälsa är den största folkhälsoutmaningen det kommande decenniet, varför åtgärder för våra unga är en framtidsfråga. Ingen skall behöva utsättas för nätmobbning, varför vi vill **utbilda lärare och föräldrar om nätmobbning**, och hur man hjälper barn och unga att skapa hälsosamma digitala vanor. Mycket av den otrygghet som skapas idag går via nätet, varför stärkt arbete mot detta är viktigt, men vi vill också anslå **extra medel för att stärka elevhälsan**. För att garantera att den fysiska skolmiljön präglas av gemenskap och värme föreslår vi att kommunen **inför en värderingssamordnare** på Barn och Utbildningsförvaltningen. Samordnaren får i uppdrag att arbeta strategiskt med ett värdegrundsarbete för alla skolor, både som ett stöd vid olika utmaningar som kan uppstå men också med ett ansvar för ett långsiktigt och proaktivt arbete. Vi måste öka de yngstas inflytande på politiska beslut. Vi anser att vi inom det politiska systemet måste lyssna på och beakta ungdomars synpunkter när beslut fattas. Detta är särskilt viktigt när det gäller yngre som saknar rösträtt. Många beslut som fattas av vuxna får större konsekvenser för barn och ungdomar än för beslutsfattarna själva. Det kan till exempel gälla beslut rörande skuldsättning, skolans utformning eller miljöfrågor. Detta understryker betydelsen av att ungdomar får komma till tals i det politiska beslutsfattandet. Därför föreslår vi att ett barnperspektiv ska finnas med i kommunens tjänsteskrivelser och vi vill införa ett barnråd som kan komma med inspel inför olika politiska beslut.

Vårt Sundsvall: Ett starkt Sundsvall bygger vi på relationer och nyfikenhet

Övergripande mål: Sundsvall ska stå för öppenhet, tolerans och mångfald. Vi ska vara en välkomnande plats. Innovationer, digitalisering och smarta lösningar är tillsammans med ett starkt föreningsliv och kulturarv vårt sätt att möta framtiden. Vi uppmuntrar till företagsamhet och ser företagande som en av kommunens viktigaste nycklar till framgång. Vi tar ansvar för människor, vår miljö och vår gemensamma ekonomi — så bygger vi vårt Sundsvall starkt.

- Mål 1: Fler flickor och pojkar ska ta del av fritidsaktiviteter.
- Mål 2: Öka antalet verktyg genom digitalisering för att bygga ett hållbart Sundsvall. Verktygen ska öka dialogen med medborgarna och näringslivet.
- Mål 3: Attityder till företagarna från politiker, tjänstemän och allmänheten ska avsevärt förbättras.

Förslag

En gemensam fritid

Sundsvall är flerfaldigt belönad som Sveriges bästa friluftskommun, vilket är ett resultat av både goda förutsättningar och bra förvaltning vilket givetvis ska fortsätta. Vi vill bredda friluftsverksamheten med en **satsning på interregionala projektet kring S:t Olavsleden** när projekttiden tar slut. Sundsvall är beläget vid starten av den nordiska motsvarigheten till Santiago de Compostela, vilket både är en förutsättning och en möjlighet att ytterligare stärka vårt varumärke som Sveriges bästa friluftskommun och locka besökare till vår stad och hela regionen.

I form av stöd till civilsamhället och stadens föreningsliv ligger Sundsvall idag över rikssnittet när det kommer till anslagna resurser, vilket vi bör fortsätta att göra under kommande planperiod. Vi vill däremot göra en riktad satsning med en **kultur- och fritidspeng till familjer som är beviljade ekonomiskt bistånd**, med syftet att inkludera alla i den gemenskap som fritidsaktiviteter erbjuder.

Handikapporganisationer och föreningar växer starkt i Sverige vilket ger människor en identitet och ett sammanhang man ofta tidigare saknat, därför avsätter vi även **extra medel riktat till dem**. Vi vill också att **kommunen blir medlem i Funkisglädje** så att än fler personer med funktionsvariationer kan få tillgång till en aktiv fritid. **Projektet**

Sportoteket som ger människor möjlighet till att låna sportutrustning bör permanentas och kompletteras med ett parasportotek. Vill vi uppmana kollektivtrafikmyndigheten att **utfärda en karta över de linjer och sträckor som är anpassade och tillgängliga för personer med funktionsvariationer**, vilket skulle underlätta reseplaneringen. På sikt ska givetvis kollektivtrafiken vara fullt tillgänglig för alla i hela kommunen.

En annan form av inkludering som vi bör verka för är att riktlinjerna för föreningsbyrån ändras till att även **tillåta bidrag till trossamfund som bedriver social verksamhet** för barn, äldre, och integration. Detta för att bredda kommunens sociala verksamheter så att social verksamhet kan komma fler människor till del på olika sätt.

Vi vill också **rikta medel speciellt till alla kommunala fritidsgårdar** för att de själva skall kunna få utrymme att investera i det som besökarna efterfrågar. Pengar som ska vara med och utveckla verksamheten.

Sundsvall har ett aktivt föreningsliv inte minst inom idrott. Våra idrottsföreningar bidrar med gemenskap, hälsa genom fysisk aktivitet, attraktivitet och mötesplatser. De är därför en viktig del av vår stad. Det är viktigt att vi har lokaler som möjliggör för detta att fortsätta. Tillsammans med Moderaterna och Liberalerna säger vi nej till en större elitarena på Bernerstomten och vill istället se en anläggning vid Kuben som når breddidrotten. Genom att följa Gävle kommuns exempel får vi mycket för pengarna samtidigt som vi utvecklar ett nytt idrottsområde i Sundsvall. Anläggningen kommer att ha en fullstor friidrottshall, en större sport- och evenemangshall, och två stycken fullstora B-hallar. Det finns också utrymme för extern aktör att bedriva gymverksamhet. Det kommunala bolaget SKIFU kommer få i uppdrag att bygga anläggningen och kommer finansieras via försäljning av fastigheter och genom lån.

En gemensam framtid

För att vi skall kunna vårda varumärket som friluftskommun måste staden utvecklas och växa på ett hållbart sätt. En god livsmiljö ska prägla hela kommunen oavsett vart du bor. Vi vill att stadens grönstruktur skall hänga samman naturligt och att när vi planterar växter i stadens parker och grönstråk arbetar utifrån ett helhetsperspektiv. Ett exempel för att bevara den biologiska mångfalden är att vi medvetet kan planterar buskar och växter som lockar pollinerande insekter. Vi tror att människor vill leva hållbart bara de får förutsättningar att

göra det. Därför vill vi i linje med nobelpristagaren Richard H. Thalers teorier att kommunen arbetar med nudging i miljöfrågor, för att vi kan göra det så lätt som möjligt för medborgarna att göra rätt. **Ansvar för strategiska miljöfrågor som rör flera förvaltningar bör samordnas under koncernstaben**, samtidigt som **miljökontoret** förstärks med ytterligare en tjänst för att möta det ökade antalet ärenden när Sundsvall växer.

Ett naturligt inslag när staden utvecklas och förvaltas är att **barnen inkluderas genom ett råd som referensgrupp i stadsplaneringen** likt projektet med Trygghetsboendet på Norra Kajen. Staden skall anpassas efter människor i alla åldrar, och möjliggöra att människor träffas i naturliga miljöer. Vi vill **utveckla stora torget** till en mötesplats som präglas av liv och aktivitet. Samtidigt ska kommunen arbeta för att Trafikverket ska säkra finansieringen av en **ny bro till Alnön** som långsiktigt kan möjliggöra för att fler människor skall kunna leva och bo i fantastisk havsnära miljö i närhet till staden.

Digitalisering ska införas i kommunens övergripande strategi så att vi vet vad vi vill och inte gör satsningar utan ett långsiktigt perspektiv. Vi ser stora fördelar med den tekniska utvecklingen som sker, har vi kompetens och gör strategiska val kan det stärka välfärden och öka kommunens servicegrad. Ansvar för kommunens IT-infrastruktur behöver tydliggöras, förvaltningarna själva har inte möjlighet att fullt ut allokera medel inom redan ansträngda budgetar till investeringar och därför ska **en extern digitaliseringspott skapas**. För att säkra att kommunen också har den kompetens som krävs så avsätter vi medel för uppbyggnaden av ett digitaliseringskontor som blir ett stöd för hela kommunorganisationen i den snabba utveckling som just nu pågår.

En stad för gemenskap och framtidstro

Företagen är det som skapar de nya jobben och som finansierar den välfärd som vi stärker samhällsgemenskapen med, och för det skall de uppmuntras och stöttas. Om vi vill ha fler jobb och stärkt välfärd måste vi facilitera för företagen att verka i en god miljö. Drygt var fjärde skattekrona kommer idag från kommunens småföretag, samtidigt som de anställer nästan var fjärde Sundsvallsbo. Av denna anledning vill vi **revidera kommunens inköpsstrategi** för att återuppta dialogen med lokala näringslivet. Företagare är människor, därför är det kommunens roll är att **skapa en god relation till företagen** som visar på en förståelse för det ömsesidiga beroendet. För att göra detta vill vi **inrätta en ny version av Synpunkt Sundsvall kallat Synpunkt företag**, där näringslivet på ett enkelt sätt kan framföra sina synpunkter till kommunen, följa ärendet, och vara garanterat

svar från ansvarig tjänsteman. Vi vill också att kommunfullmäktige **antar en näringslivspolitisk strategi**. Vår målsättning är att **all ärendeuppföljning inom en period av 5 år skall vara webbaserad**.

Stora torget i Sundsvall har alltid varit en samlingsplats och en oas för Sundsvalls medborgare. Vi är mycket kritiska till hur denna viktiga plats för Sundsvall har behandlats de senaste åren. Från snabba besked om skyskrapor till en absolut tystnad om framtidsplanerna. Kristdemokraterna presenterade hösten 2016 vårt förslag för torget. Stora torget ska vara en plats som blir en mötesplats för alla med lekpark, restaurang och cafémiljö, en ny scen, sommar- och vinteraktiviteter och givetvis fina körsbärsträd. Investeringsmedel finns avsatta sedan flera år tillbaka det är dags att vi gör något bra av dem. Stora torget är en viktig pusselbit för Stenstans attraktivitet och fortsatta utveckling.

Att ha ett hem är själva grunden för trygghet och en förutsättning för livskvalité. Under förra mandatperioden initierade KD i Sundsvall *Bostad först*. Vi är glada att flera partier stödjer detta men nu måste det bli någon konkret skillnad för Sundsvalls hemlösa. **Arbetet med bostad först måste leda till konkreta resultat direkt vid planperiodens början**, tillsammans med införandet av **en övergripande plan mot hemlöshet, där en nolltolerans mot vräkning av barnfamiljer** ska ingå.

Vi vill att försörjningsstödet reformeras med motprestationskrav för mottagande individer enligt Solna-modellen, en modell med både krav och kramar. Den tudelade arbetsmarknaden skapar utanförskap som ofta är långvarigt och svårt att bryta. Personer i den här situationen behöver ofta ett flertal insatser varför alla bör ha en ansvarig personlig handläggare med översiktligt ansvar för individens utveckling.

Från ett demokratiskt perspektiv vill vi **minska antalet valkretsar** i kommunen från dagens 2 till 1, för att säkerställa att alla röster väger lika och fler partier blir delaktiga i kommunpolitiken. Alla röster ska värderas lika, inte bara i retoriken utan även i praktiken.

Vår arbetsplats: Det ska kännas meningsfullt och roligt.

Övergripande mål: Kommunen skall vara en attraktiv och professionell arbetsgivare med höga frisktal och ett starkt varumärke. Låt mod, öppenhet, och helhetssyn känneteckna alla verksamheter.

- Mål 1: Medarbetarna ska vara väl medvetna om arbetsplatsens värderingar och uppleva att de kännetecknar deras dagliga arbete.
- Mål 2: Den upplevda meningsfullheten med att gå till jobbet ska öka.
- Mål 3: Ledare ska uppleva att de har rätt förutsättningar för att göra ett bra jobb.

Medarbetardrivet och tillitsbaserat förändringsarbete

Kommunens organisation har idag för stora medarbetargrupper per chef och för hög sjukfrånvaro. Vi vill **avveckla servicecenter** i sin nuvarande form då de besparingar som utlovats snarare har drivit kostnaderna uppåt och samtidigt som förvaltningarna ändå sett behov av samma kompetens under sitt tak vilket skapat dubbelarbete. Att som idag ha politiskt centralisation med en decentraliserad finansiering skapar en ojämlikhet mellan olika förvaltningar. Vi bör istället utgå från lokala behov och ge ökad tillit till förvaltningarna. Kommunen har helt enkelt för komplexa uppdrag att utföra, vilket omöjliggör effektiv centraliserad förvaltning av personalfrågorna, det finns ingen universallösning.

Förändringsarbetet för en bättre arbetsmiljö skall därför vara

medarbetardrivet och tillitsbaserat med fokus på kärnuppdraget utifrån lokal kontext. Vi måste också ge ledarna i kommunen verktyg och tilliten att verka så de kan vara just ledare. Ledare skall känna gemenskap med hela kommunen men samtidigt tilliten att agera och utveckla sin egen verksamhet. Vi tänker avveckla Personalnämnden utifrån att den med nya kommunallagen inte längre fyller någon funktion. Vi var emot när den infördes och anser att personalfrågorna ska inrymmas under kommunstyrelsen.

På ett övergripande plan måste kommunen arbeta mot att **minska snittet på antal medarbetare per chef** så att relationer mellan verksamheternas personal kan stärkas och förbättra sammanhållningen, vilket förbättrar arbetsmiljön. Ur en jämställdhetssynpunkt bör vi motverka att kvinnodominerade verksamheter har fler medarbetare per chef än vad som är fallet i de mansdominerade verksamheterna. Med anledning av kommunens höga sjuktal säger vi **nej till den politiskt initierade omorganisationen**. Kommunen har under mandatperioden infört en ny styr- och ledningsmodell samtidigt som de två största

förvaltningarna nyligen genomgått omorganiseringar på eget initiativ. Dessa lokalt initierade omorganiseringar bör tillåta sätta sig och utvärderas innan nya förändringar tar vid.

Ett annat led i arbetet att långsiktigt kunna bli en attraktiv arbetsgivare är att för medarbetarna **tydliggöra kompetenstrappor och utbildningssatsningar och höja summorna för kompetensutveckling**, som kan ta personer vidare i utvecklingen, allt för att göra det tydligt för personal vilka möjligheter man förfogar i sin karriär. Kommunens lönepolicy måste också vara transparent och tydlig så att utvecklingen och ökat ansvar får en motsvarande belöning.

Offentlig sektor står inför en utmaning med att rekrytera medarbetare, behovet är större än personer som finns att tillgå. Kompetenta och tillräckligt många medarbetare är viktigt för att fortsättningsvis kunna utföra kommunens olika viktiga uppdrag. För de unga människor som idag kommer ut i arbetslivet visar det sig att ledarskap, kultur och värderingar blir allt viktigare i valet av arbetsplats. Här har kommunen en stor möjlighet om vi som arbetsgivare väljer satsar på detta, det tänker vi göra.

Finansiella Mål: Prioritera rätt för idag och för framtiden

Övergripande mål: God ekonomisk hushållning präglad av ett ekonomiskt förvalterskap med sunda prioriteringar. Detta innebär en effektiv resursanvändning idag och ett långsiktigt ansvar för kommande generationer.

Oavsett politisk inriktning måste förslag och verksamhet finansieras på ett ansvarsfullt sätt. De kommunala kärnverksamheterna skall alltid prioriteras, skola och omsorg skall alltid prioriteras före verksamheter som inte är kärnverksamhet. Skattehöjningar får inte bli patentlösning när det på grund av felaktiga prioriteringar och bristande effektivitet saknas pengar. Kommunens ambitioner skall därför inte ligga på områden utanför kärnuppdraget som konkurrerar med det privata näringslivet. Sundsvall skall inte tävla med andra kommuner med projekt som sätter oss på kartan utan genom låga skatter, en bra skola och äldreomsorg, och ett gott näringslivsklimat. För att medborgarna skall kunna lita på välfärden så måste varje skattekrone spenderas så effektivt som möjligt. De negativa konsekvenserna av kommunala skattehöjningar bärs oftast inte av kommunen själv eftersom det kommunala utjämningsystemet kompenserar till 95 % för minskande skatteunderlag till följd av arbetslöshet, som ofta blir resultatet av höjda skatter. Samtidigt kompenseras varje invånare med 15 öre per krona av staten vilket gör att kommunen inte har incitament att hålla skatten låg.

Vidare visar ESO-rapporten "Mer än tur i struktur" att svenska kommuner har en effektiviseringspotential på 10-15% med bibehållen eller bättre kvalitet. Detta motsvarar ungefär kommunens beräknade ökning av kostnader för demografiska förändringar relaterat till äldreomsorg fram till 2035. Kommunen står inför stora investeringsbehov de kommande decennierna som enligt plan kommer fördubbla skulden per invånare på 10 år. Kommunen är redan idag relativt högt skuldsatt, tillsammans med ett kraftigt eftersatt underhåll i det kommunala fastighetsbeståndet, och demografiska utmaningar där allt färre skall försörja fler, måste samtliga verksamheter se över sin ram och öka effektiviteten.

Förslag:

- 3 % som resultatmål för planperioden.
- 1 % effektivisering per år under planperioden
- Besparingar på central administration och förvaltning.
- Prioritering av kärnverksamhet.
- Öka andelen leasade fastigheter och gör kommunen till hyresgäst, vilket binder mindre kapital.
- Minska kommunens fastighetsbestånd.
- Prioritetsordning vid nya investeringar där kärnverksamheter går först.
- Ökad digitalisering för att minska långsiktiga kostnader.

Ekonomi:

RESULTATRÄKNING Belopp i 1 000 kronor	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Verksamhetens nettokostnader	-5 595 114	-5 729 036	-5 915 904	-6 104 545
Avskrivningar	-296 704	-303 428	-312 321	-304 166
Skatteintäkter	5 221 216	5 339 599	5 506 725	5 701 817
Generella statsbidrag	827 834	869 488	864 471	852 426
Finansnetto	24 854	17 250	5 001	7 269
Årets resultat	182 086	193 873	147 972	152 801

DRIFTSBUDGET	Budget		Plan	
	2019	2020	2021	2022
Nettobelopp i 1 000 kronor (minus = ökad kostnad/minskad intäkt) nivåhöjningar anges med belopp varje år OBS! nivåhöjande/sänkande anges som ackumulerat!				
SN: Vård till nya trygghetsboenden			-2 000	-2 000
SN: Ökad ram	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
SN: WIFI på äldreboenden	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
SN: Uppsökande verksamhet äldreomsorg	-500	-500	-500	-500
SN: Minskad OH med LOV		15 000	20 000	20 000
SN: Handläggrobot projekt 6 månader	-2 000			
SN: Återställning av äldreavgifter	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
BUN: Mindre barngrupper i förskolan	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
BUN: Central rättning av prov	-500	-3 000	-3 000	-3 000
BUN: Höjd skolpeng	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
BUN: Öppen förskola	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
BUN: Stärkt elevhälsa & värderingsarbete	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
BUN: Projektledare PRAO platser	-500			
KFN: S:T Olavsleden	-150	-200	-200	-200
KFN: Hyresbidrag anläggning ökning 65 till 75%	-900	-900	-900	-900
KFN: Kultur & Fritidspeng ekonomiskt bistånd	-250	-250	-250	-250
KFN: Extra medel handikappföreningar & Funkisglädje	-300	-300	-300	-300
KFN: Sportotek & Parasportotek		-500	-500	-500
KFN: Extra medel fritidsgårdar	-300	-300	-300	-300
MN: Ramförstärkning en tjänst	-350	-350	-350	-350
Minskade konsultkostnader	15 000	15 000	15 000	15 000
Samlokalisering lokaler	3 000	3 000	3 000	3 000
KS: Besparing ej genomförd omorganisering	2 000	2 000		
KS: Justering löneuppräknings	10 000	10 000	10 000	10 000
KS: Digitaliseringspott: Utvecklingspott	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
KS: Digitaliseringskontor på Koncernstaben	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
KS: Utdelning Stadsbacken	10 000	10 000	10 000	10 000
KS: Försäljning av fastigheter	20 000	20 000	20 000	20 000
KS: Konkurensutsättning internservice		5 000	5 000	5 000
KS: Justering hyreskompensation nämnder	3 000	3 000	3 000	3 000
KS: Generella effektiviseringar 0,5% - 1% per år	28 000		0	0
KS: Energieffektiviseringar	10 000	10 000	10 000	10 000
KS: Administration	10 000	15 000	20 000	20 000
PN: Besparing personalnämnd	300	300	300	300
Summa egna driftsbudgetförslag	1 550	-2 000	4 000	4 000

INVESTERINGSBUDGET Nettobelopp i 1 000 kronor (minus = ökad utgift/minskad inkomst)	Budget	Budget	Plan	Plan
	2019	2020	2021	2022
Kommunstyrelsen	-8 000	-38 000	-38 000	-108 000
VA		-30000	-30000	-100000
Nudging för bättre miljö	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Belysning landsbygd	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Digitaliseringsstrategi	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Stadsbyggnadsnämnden	0	0	0	0
Miljönämnden	0	0	0	0
NAVI	0	0	0	0
Kultur- och fritidsnämnden	0	0	0	250 000
Besparing Modern Sporthall (Elitarena)				250 000
Eget förslag				
Socialnämnden	-2 000	-40 000	-80 000	-80 000
Äldreboendegaranti - Nytt äldreboende		-40 000	-80 000	-80 000
WIFI på äldreboenden	-2 000			
Barn- och utbildningsnämnden	0	0	0	0
Övrigt	0	0	0	0
Summa förändring egna inv.förslag	-10 000	-78 000	-118 000	62 000